

Povzetki referatov

MILENA MILEVA BLAŽIČ, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Odmev Livijevega mita o Romulu in Remu v mladinski književnosti: študija primera transformacije motiva dvojčkov

Prispevek analizira rimski etnološki mit o Romulu in Remu kot generativni intertekst v evropski literarni tradiciji s poudarkom na recepciji motiva dvojčkov. Izhajajoč iz Livijeve kodifikacije v *Ab urbe condita* raziskava sledi poti tega motiva v štirih žanrskih kontekstih: srednjeveški literaturi, komediji zamenjav, ljudskem slovstvu ter mladinski književnosti 19. in 20. stoletja. V dramski tradiciji motiv deluje kot strukturna prvina identitetnih zamenjav in družbene satire, medtem ko v ljudskem slovstvu izvirni mit prehaja v motive, motivne drobce in slepe motive. V mladinski književnosti se motiv preusmeri v psihologizirano raziskavo identitete in družinske dinamike. Stabilno motivsko jedro v dialoškem odnosu z različnimi konteksti kontinuirano generira nove pomene.

MATEJ HRIBERŠEK, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Podoba Hanibala pri Liviju in drugih antičnih piscih

V zavesti in spominu antičnega človeka ter v zapisih tako rimskih kot grških piscev je Hanibal nesporno veljal za enega najboljših poveljnikov antike, zato je tudi pogosto omenjan. Vrednotenje Hanibala in njegove vloge, kot jo orisujejo antični avtorji, je precej raznoliko, vendar že v samem izhodišču problematično, kajti vsi opisi izhajajo izpod peresa bodisi rimskih bodisi grških Rimu naklonjenih piscev. Njegovo podobo v Rimu je nedvomno najbolj zaznamoval Livij z izčrpnim orisom zgodovine druge punske vojne v svojem monumentalnem delu *Od ustanovitve mesta*, kjer je lik Hanibala predstavljen ne le v opisu vojaških dogodkov, ampak tudi s številnimi anekdotami in sporadičnimi prigodami. Predstavitev Hanibala v prispevku bo primarno osredinjena na tiste antične pisce, ki v svojih delih najizčrpnije orisujejo njegov lik.

IZIDOR JANŽEKovič, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, ZRC SAZU

Legenda o nastanku Rima v srednjeveškem romarskem vodiču *Mirabilia Urbis Romae*

Mirabilia Urbis Romae je standardni srednjeveški topografski opis oziroma vodič po Rimu, ki so ga uporabljali učenjaki domačini, obiskovalci in romarji od nastanka v 12. stoletju vse do 15. stoletja. Tekst se ne obremenjuje z natančnim poznavanjem zgodovine mesta, ampak vsebuje polno legend o nastanku Rima in posameznih spomenikov. *Mirabilia* je tipični primer poskusa poenotenja klasičnih in krščanskih prvin v enoten okvir srednjeveške družbe.

MATEJ PETRIČ, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Starejša rimska zgodovina v Ciceronovi Državi

V svojem spisu *O državi* je Cicero predstavil idealizirano podobo starejše rimske zgodovine od ustanovitve mesta do dogodkov iz časa republike. Kljub fragmentirani ohranjenosti je moč na podlagi besedila predstaviti Ciceronov pogled na razvoj rimske države in njenih institucij.

GREGOR POBEŽIN, Inštitut za kulturno zgodovino, ZRC SAZU, in Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem

Apologija za Piktorjeve sinove – (stari) analisti, mit in zgodovina

V sodobnih razpravah se vprašanje mitov in legend v zgodovinskih diskurzih zlahka poenostavi v tematiziranje prepada med »resnico« in »neresnico«. Toda zavest o »lažnivih« ali nezanesljivih zgodovinarjih ni bila neznanka niti v antiki; vprašanje razmerja med zgodovino, mitom in zgodovinsko pripovedjo je za antične avtorje predstavljalo trajen metodološki izziv. Zgodnja rimska historiografija – zlasti delo prvih letopiscev – ohranja do mitoloških zgodb odprt odnos. Prispevek se zato osredotoča na rimske analiste in skuša pokazati, da je bila pripovedna strategija zgodnjih rimskih zgodovinarjev v veliki meri pogojena s kontekstom nastajanja historiografije kot *rimskega žanra*. Zato se raba mita lahko kaže kot zavestno uporabljeno konstruktivno orodje zgodovinske pripovedi.

ROK RIBIČ, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Livijevi sledovi v Tacitovem zgodovinopisju

V prispevku bo obravnavano vprašanje, kakšne sledove je pustil Livij s svojim zgodovinopisjem, motivi in narativnimi modeli pri Tacitu, zlasti v delu *Historiae*. Kljub Tacitovi skoposti pri eksplicitnem imenovanju uporabljenih virov in literarnih referenc ter redkim neposrednim omembam Livija v njegovi historiografiji je v opisu nekaterih epizod Tacitovega narativa o »letu štirih cesarjev« vendarle moč prepoznati livijske intertekstualne odmeve.

TINKARA STARČEK, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Od Livijevega optimizma do Cankarjevega pesimizma: kritika tiranije med zgodovino in literaturo

Čeprav sta Livijeva *Ab urbe condita* in drama Ivana Cankarja *Kralj na Betajnovi* nastali v povsem različnih zgodovinskih in literarnih kontekstih, obe ponujata izrazito kritiko tiranije in družbe, ki jo omogoča. Prispevek izhaja iz primerjalnega branja Livijevih podob oblasti in Cankarjeve dramatizacije tiranije ter se osredotoča na modele oblasti, tipologijo likov in vlogo žrtve v narativi političnega nasilja. Livijeve figure tiranov, denimo Tarkvinij Ošabni (Lucij Tarkvinij Superb), služijo kot zgled sistema, v katerem žrtve vodijo k političnemu preobratu, medtem ko pri Cankarju razkritje krivde in trpljenje žrtev ne prineseta spremembe. Razprava odpira vprašanje razmerja med zgodovinopisjem in literaturo ter pomena zgodovinskega in političnega konteksta za razumevanje kritike tiranije.

TJAŠA ŠIMUNIČ, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Livij kot vir za Boccacciovo delo De mulieribus claris: slavne ženske od mitičnih začetkov Rima do 2. punske vojne kot zgled ali svarilo za renesančne dame

Boccaccio je za svojo renesančno enciklopedijo slavnih žensk črpal med drugim tudi iz Livija. Iz obdobja do 2. punske vojne mu je ta rimski zgodovinar služil kot vir za življenjepise Minerve, Lavinije, Ree Ilije, Lukrecije itd. V prispevku bom prikazala, kaj je Boccaccio črpal iz tega vira, kako je podatke dopolnjeval iz drugih, kaj je dodal sam, in predvsem: kako je like iz rimske tradicije uporabil kot izhodišče za življenjske lekcije.

IGOR ŠKAMPERLE, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Družbena moč ustanovitvenih mitov. Univerzalni primer mesta Rim

Ustanovitveni miti imajo izjemno družbeno moč legitimacije in kolektivne kohezije. Največkrat nastopajo kot zgoščena tipska matrica, ki je za neko skupnost instavrativna, hkrati pa deluje kot legitimacija idejnega sveta, ki ima tudi retroaktivne učinke. V referatu bom pokazal, kako ustanovitev Rima v pripovedi Tita Livija spremljata dva arhetipa, vladajoče imperialni in tudi izključujoči model Romula (rimska »trda roka«), ter inkluzivni in povezovalni model, ki opuša etnično pripadnost in vzpostavlja novo globalno skupnost (*pax romana*), ki jo dobro manifestira Numa Pompili. V pripovedi Tita Livija nastopata kronološko zaporedno, dejansko pa sta sočasna arhetipska modela, ki spremljata celotno zgodovinsko razvojno pot Rima in tudi Evrope.

KATARINA ŠMID, Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem

Lupa Romana in drugi miti, povezani z ustanovitvijo mesta Rima, na nagrobnih spomenikih v Noriku in Panoniji

Prispevek obravnava upodobitve rimskih ustanovitvenih mitov v nagrobnem kontekstu v Noriku in Panoniji, pri čemer številčno močno prednjači rimska volkulja z Romulom in Remom. Motiv je imel poudarjen simbolni in ideološki pomen *romanitas*, večnosti in lojalnosti Rimu. Poleg volkulje so v bistveno manjšem številu zastopani še prizori Marsa in Ree Silvije ter Enejeva zgodba.

MIRAN ŠPELIČ, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani

Avguštinov pogled na začetke Rima v De civitate Dei

Kot izvrstno izobražen in razgledan tudi v rimski zgodovini se Avguštin ozira s krščanskega stališča na začetke Rima in jih vključuje v svojo teološko vizijo, v teologijo zgodovine. Tako ponuja njihovo reinterpretacijo na novih izhodiščih. Kritično vzporeja vzpon Rima in vzpon Cerkve, obenem pa odgovarja na težka vprašanja v času propada cesarstva.

PETER TURK, Narodni muzej Slovenije

Romulova daritev v Jupitrovem svetišču na Kapitolu (Tit Livij, AUC I, 10) in železnodobni depoji vrste Tržišče–Porpetto

Depoji vrste Tržišče–Porpetto so v zaledju *Caput Adriae* med 8. in 5. stoletjem pr. n. št. značilni predstavniki železnodobnih depojev z bojvniško opravo. Med razlagami za njihov zakop jih prevladujoča povezuje z daritvami orožja premaganih sovražnikov bogovom vojne. Tovrstno deponiranje morda velja opazovati v okolju kulnih praks, kakršne je Tit Livij opisal ob vzpostavitvi prvega svetišča na rimskem griču Kapitolu.

JULIJANA VIŠOČNIK, Nadškofijski arhiv Ljubljana

Sloni v Rimskem imperiju

Ko govorimo o drugi punski vojni, ne moremo mimo slonov, ki so s Hanibalom prečkali Alpe. Podvig, ki še danes po eni strani vzbuja občudovanje, po drugi pa nas navdaja z nejevero, se je gotovo vpisal v zgodovinske anale za vselej. Z njim pa tudi sloni, ki jim še vedno delamo krivico, ko o njih razmišljamo predvsem (le) v teh okvirih. Če jih želimo postaviti na pravo mesto, je k obravnavi (poleg literarnih) treba pritegniti še druge vire: mozaične in v našem primeru predvsem epigrafske.

BERNARDA ŽUPANEK (Muzej in galerije mesta Ljubljana), **ALENKA MIŠKEC** (Narodni muzej Slovenije)

Stičišče mita, ideologije in politike: Livijeve zgodbe na emonskih kovancih

Zgodbe, izročila in legende, ki jih je Tit Livij vključil v svojo *Od ustanovitve mesta*, so našle pot ne le v umetnost, temveč tudi na predmete vsakdanje rabe. Najbolj nazoren primer so novci, ki niso bili zgolj denarno sredstvo, temveč tudi kulturni artefakti. Delovali so kot nosilci simbolike in propagande – kratkih, a jasnih sporočil, namenjenih najširšemu občinstvu – ter kot glavno sredstvo, s katerim so vladarji komunicirali s prebivalstvom. V prispevku predstavljava pregled novcev z upodobitvami iz Livijevih zgodb, s posebnim poudarkom na tistih, ki so bili najdeni na slovenskem ozemlju, zlasti v Emoni. Osredotočava se na razmerje med ikonografijo in njenim naročnikom ter na ideološko in politično funkcijo izbranih prizorov na novcih.